

Un Kósa Lajos

Debrecen polgármestere

élet és polgármester

A családom Szamosszegről származik, ami Mátészalkától 10 kilométerre van, és világleltükben földművelők voltak, kisbirtokosok. A szamosszegi anyakönyvekben először az 1700-as évek elején bukkantak föl az őseim. Az kálvinista vidék, és az 1700-as évek közepétől egészen az 1900-as évek elejéig az volt a szokás, hogy egy családban a fiú gyerekek a református kollégiumban tanultak; egyikük földműveléssel foglalkozott, a többiből az akkori mo-

bilizációs mintának megfelelően pap, katonatiszt, orvos vagy jegyző lett. Nem volt ez másképp nálunk sem. Az 1900-as évek elejétől már a lányokat is iskoláztatták a debreceni Dóczy Gedeon Leány Gimnáziumban. Hogy el tudjunk képzelni egy ilyen iskolát, gondoljunk Szabó Magdának az Abigél című regényére, az ott játszódik. Van egy nővérem, két évvel idősebb nálam, orvosnak tanult, és most a debreceni egyetem népegészségügyi karán tanít.

Írta: *Boros Károly*

Fotó: T. Szántó György

– *Kiket képeznek ott?*

– Közegészségügyi szakembereket. Ez egy nagyon fontos, de nem látványos terület. Hogy miért nem látványos, az összefügg az-
zal, hogy milyen egy országban a nyilvános-
ság szerkezete, hogy mivel lehet címlapra ke-
rülni. Ha valaki elvégez egy fontos szív-
műtétet, azzal biztosan, de ha sokat tesz azért,
hogy egy településen a dohányzók aránya
20-ról 18 százalékra csökkenjen, az nem je-
lenik meg sehol. Ilyen szempontból fontos,
hogy például az amerikai elnök is mutatkozik
a nyilvánosság előtt kocogás közben. Ehhez
képest Horn Gyula mint cigarettázó minisz-
terelnök a szokásos sajtótájékoztatóin botrá-
nyos volt, mert hallatlanul rossz mintát adott.
Nagyon sajnáltam, hogy a pr-szakemberei
nem tudták meggyőzni arról, hogy ez ka-
tasztrófa. Ez a Balkánon vagy még ott sem
divik. Fontos lenne, hogy mindenki rendsze-
resen mozogjon, nemcsak úgy, hogy fölmos-
sa a konyhát, és azzal letudja a napi mozgás-
adagját. A nővérem pont azért választotta ezt
a területet, mert korábban belgyógyász volt,
és látta, hogy amikor hozzá kerülnek bete-
gek, akkor már nem sok mindent lehet tenni.
Persze meg lehet menteni őket, de egészen
más dolog minden nap fogat mosni, mint óri-
ási bravúrral gyökerkezelve, koronával meg-
menteni egy fogat.

– *Az ön pályája hogyan indult?*

– Az általános és középiskolában is fan-
tasztikus tanárokkal találkoztam, akiknek
rengeteget köszönhetek. Ez volt életem leg-
nagyobb szerencséje. Ők a gondolkodásmó-
domat, a szemléletemet is formálták. Például
az, hogy közgazdász lettem, annak köszön-
hető, hogy volt egy kiváló matematikataná-
rom és egy ugyanolyan kiváló történelemta-
nárom. A közgazdasági egyetemen a Rajk
László Szakkollégiumba kerültem, ahol
Chikán Attila, a későbbi gazdasági miniszter
volt az igazgató, aki az egyik legmeghatáro-
zóbb egyéniség volt számomra az egyete-
men. Az egész szakkollégiumi mozgalom ar-
ra szolgált, hogy reálisan kritikus gondolko-
dású fiatalokat neveljenek ki. Az ebben való
részvételből szinte automatikusan követke-
zett, hogy rákerültem arra a pályára, amin
most is járok, hiszen a Fidesz is ezekből a
kollégiumokból nőtt ki magát a '80-as évek
elejétől. Én is részt vettem az alapításban, tit-
kár voltam.

– *Elég érdekes korszak volt. Meséljen róla!*

– Érdekes volt, de amikor az ember a nagy
időket éli, nem feltétlenül van tisztában az-
zal, hogy azok történelmi idők. Persze érez-
tük, hogy amit csinálunk, az fontos, és el-
szántak voltunk, hogy megfogalmazzuk azo-
kat a kérdéseket, melyek akkor mindannyi-
unkat izgattak. Ezek között a legfontosabb az
volt, hogy a gazdaságnak a magántulajdonon
kell alapulnia, megteremtve a tulajdonfor-
mák egyenlőségét. Akkor ez forradalmi gon-

dolat volt. Emlékszem annak a szakkollégi-
umi vitának a hangulatára, amit a Fordulat és
reform című anyagról rendeztek – ezt a Pénz-
ügykutatóban együtt dolgozták ki azok a
közgazdászok, akik ma ellentétes oldalon
éles vitában állnak egymással. Jellemző mó-
don velük szemben állt Medgyessy Péter
mint pénzügyminiszter, aki később szét is
verte a reformműhely gerincének számító
Pénzügykutatót a miniszterelnök-helyettesi
posztért cserébe. Egy kínai út során állapo-
dott meg Kádár Jánossal erről – legalábbis
'88-ban ez volt a stabil pletyka. Ebben a mű-
helyben született meg az a gondolat, hogy a
reformszocializmus csak arra jó, hogy le-
bontsa a szocializmust és hogy a szocializ-
mus mint gazdasági ethosz nem létezik. Az-
óta nagyot fordult a világ: például nem tu-
dom, hogy Lengyel László és Bod Péter
Ákos leülnek-e egymással.

– *Azokkal, akik annak idején az úgyneve-
zett demokratikus ellenzékét alkották és
akikből később kinőtt az SZDSZ, milyen
volt a kapcsolatuk?*

– Nagyon jó. Abban az időben mindenki
együtt állt a diktatúrával szembeni oldalon.
Olyanok, akik lehet, hogy ha nem lett volna
diktatúra, egyetlen kérdésben sem értettek
volna egyet, de a diktatúra lebontásában
egyetértettek. Ennek léte ugyanis elementáris-
an meghatározta a politikai világlátást, gon-
dolkodásmódot. Abban az időben például
Csurka István és Eörsi István képesek voltak
párbeszédet folytatni és közös akciókat szer-
vezni, pedig egyáltalán nem szerették egy-
mást, de ez akkor eltörpült. Félreértés ne es-
sék, párosával ki lehetne emelni az összes
szereplőt, akik akkor válllatve küzdöttek, és
ma nem hajlandók szóba állni egymással.
Például a szakkollégiumban a Társadalmi
szerződés című röpiratról Kis János és Kő-
szeg Ferenc tartottak előadást, ami akkor na-
gyon nagy szó volt. Persze csak úgy egyezett
bele a pártbizottság, ha ott ül a párttitkár is,
hogy vitatkozhasson. Szerencsére jó érzékkel
észrevette, hogy ezt itt neki nem kellene erőlt-
etnie. De a '80-as években már a közgazda-
sági egyetemen is mindenki csak zsolozma-
szerűen mondta, hogy igen, már Marx is
megírta, de egyébként senkit nem érdekelt,
hogy mit írt Marx.

– *A Kőgazd kicsit a fészke is volt ezeknek
a reformtörekvéseknek...*

– Hogyne, így van, meg a jogi kar is.

– *Ott egy kicsit többet is engedtek már a
'80-as évek második felében...*

– Így volt, és a jogi egyetem és a közgaz-
dasági egyetem, főleg itt Pesten, meghatáro-
zóak voltak ebből a szempontból.

– *Politizáló családban nőtt föl?*

– Rengeteget politizáltunk, emlékszem, a
'80-as éveket a vasárnapi ebédek úgy teltek,
hogy 12-től 1-ig üntünk, aztán leültünk politi-
zálni. A kálvinista gondolkodású emberre

egyébként is jellemző, hogy érdeklődik a tár-
sadalmi kérdések iránt, és eléggé kritikus is.
Ami persze nem mindig jó, mert más oldalról
erre azt lehetne mondani, hogy ritka kecec
emberfajta a kálvinista. De az iskolában is ha-
sonló légkör uralkodott. 1981-ben, amikor a
Lengyelországban a Szolidaritást betiltották,
a történelemtanárom arról beszélt a gimnází-
umban, hogy mi történt '68-ban Csehszlová-
kiában, teljesen nyíltan, és nem rúgták ki érte.
Mi, diákok ugyanabban az évben csináltunk
egy lengyel emlékműsört, persze leöntve egy
nagy adag bohóckodással, de a bohóckodás
középen mégiscsak kiállt egy fiú magyar lo-
bogóval, amit úgy csináltunk meg, hogy a
zöld sávot le lehetett szedni róla, maradt a pi-
ros-fehér, a lengyel szín. Egy másik fiú pedig
közben kiállt és elszavalta az Európa csendes,
újra csendes, elzúgtak forradalmi kezdetű
Petőfi-verset. Ezt nem lehetett máshogy érte-
ni, mindenki tudta, hogy itt Lengyelországról
van szó és arról, hogy a szocialista diktatúra
minden hazugság ellenére, amit önmagáról
terjeszt, megint erőszakkal veri le a munká-
sok mozgalmát, ami elemi erővel tör föl elle-
ne. És ezután a műsor után senkinek semmi
bántódása nem esett, pedig '81-ben még nem
haldoklott a Szovjetunió.

– *Csak Brezsnyev elvtárs.*

– Ő igen, de a Szovjetunió nem. Na tehát,
egy ilyen közegből indulva inkább azt kelle-
ne megmagyarázni, ha az ember nem foglal-
kozik politikával. Emlékszem, a gimnáziumi
barátaimmal mindig arról beszélgettünk,
hogy óriási felelősségünk van, és aktívan kell
alakítanunk a nemzet sorsát. Nem kell bele-
törödnünk abba a kádárista logikába, hogy ti
békén hagytok bennünket, mi pedig befogjuk
a szánkat. Cserében még haza is vihetünk az
üzemből ezt-azt, amiből építhetjük a hétvégi
kulipintyónkat. Ahogy végigment az ember a
Tisza parton, lehetett látni, hogy ki hol dol-
gozott, mert a kis bódéja olyan anyagokból
volt fölépítve: olajoshordó, Ikarus-alváz, ke-
ritésléc, vasúti sín.

– *'92-ben hogyan élte meg azt a változást,
amikor a Fideszben bekövetkezett? A liberális
sajtó úgy állította be ezt mint pálfordulást.*

– Nem így volt, ezt az MSZP és az SZDSZ
sulykolta bele a társadalomba. Én belülről
láttam, az én olvasatom egészen más. A Fi-
deszben kezdettől fogva három, vagy inkább
két és fél markáns vonulat rajzolódott ki a
centrum körül. Volt egy nemzeti szabadelvű,
de inkább nemzeti kérdések iránt érdeklődő
társaság, ezt kezdettől fogva Németh Zsolt és
az ő körébe tartozó emberek képviselték. De
mondhatjuk, hogy Kövér László is ide tarto-
zott. Aztán volt egy liberálisnak, de még
mindig jobboldalinak leírható vonulat, ez
mondjuk a Szájer Józsi vonala; én magamat
is ide sorolnám. Aztán volt egy ettől lényege-
sen balra álló, kifejezetten szociálliberális
vonal, a Fodor Gábor és Ungár Klára nevével

fémjelezhető társaság. Természetesen volt egy erős centrum, amit Orbán Viktor képviselt, és ami közelebb állt a jobboldalhoz, de ez volt a párt centruma, ez teljesen világos volt. Ezek eleinte nem nagyon váltak el egymástól, de akkor még a többi pártban is különböző irányzatok éltek együtt, leszámítva persze a szocialista pártot, ahol monolit egység uralkodott. Még az SZDSZ-ben is voltak mai szemmel már kifejezetten radikálisnak mondható jobboldali emberek. Ez egészen '92-ig így volt, amikor Fodor Gábor és a köréje tömörülő emberek, úgy, ahogy voltak, átmentek az SZDSZ-be. Teljesen nyilvánvaló, hogyha addig volt egy kiegyensúlyozott struktúra, aminek az egyik fele eltűnt, akkor a súlypont eltolódik a másik oldalra. Az MSZP olvasata, amely szerint volt egy ördögi terv, ami alapján a Fideszt más irányba kezdték el kormányozni, teljes butaság. Az a polgári szabadelvűség, amit Széchenyi, Kosuth, Deák, Eötvös és Tisza képviselt, a mi vonulatunk, ugyanakkor erősen vitatkozunk a Károlyi és Jászi fémjelezte, a liberalizmus másik oldalát jelentő vonallal.

– **Van, aki a kétpártrendszer kialakulását is előre eldöntöttnek tartja.**

– Nem azért van kétpártrendszer, mert a jól taktikázó Fidesz és az ügynökeivel a '80-as évek végén már mindent elrendező MSZP ezt kitalálta, hanem azért, mert Európában mindenütt ez a helyzet.

– **A debreceni polgármesteri székért való indulást egyéni ambíció vagy a párt döntötte el?**

– A Fideszt belülről nézve én úgy látom, itt nagyon sok olyan ember van, akit nem kell központilag irányítani, hanem van nagyon sok autonóm lélek, akiknek az elvei egybeesnek, de egyébként ki tudják találni, hogy mit akarnak csinálni. '96-ban azt mondtam Orbán Viktornak: értékeltem a helyzetet, és debreceni polgármester akarok lenni.

– **Miért?**

– Azért, mert úgy láttam, hogy Debrecen városa a rendszerváltás után megállt. Úgy tűnt, hogy az a politikai elit, amelyik ott van helyben, nem is tudja kitermelni magából azt az embert, aki ezen tudna fordítani. Debreceni vagyok, felelősséget érzek a szülővárosom iránt, ezért úgy gondoltam, az a minimum, hogy megfogalmazom a politikai elképzeléseimet, és a helyi csapattal megmérjük magunkat a választáson. A debreceniek többsége erre ígert mondott. Ennek a döntésnek most már három év alatt elég komoly eredményei vannak.

– **Mire volt elég ez a három év?**

– Rengeteg mindenre és semmire sem. Attól függ, hogy az ember mennyire türelmes. Én kevésbé vagyok az, azt szeretném, ha minden és azonnal sikerülne. Mi eleve nyolcéves programban gondolkodtunk, és támaszkodtunk a város történelmi hagyományaira, hi-

szen Debrecen nagyon régi város. Még a 700-as években alapították a hunok. A neve altáji török eredetű szó, azt jelenti, hogy élj, mozogj. A török népek mondták az újszülötteknek jókívánságként, eredeti formája debrecin. Ez egy hun vezéren rajtamaradt becenév volt, aki ezen a vidéken telepedett meg. A magyar történelemben is kivételes szerepet játszott ez a város: kétszer volt az ország fővárosa, a XVI–XVIII. században az ország legnépesebb városa volt, ma is 200 ezren lakják, de az agglomerációval együtt 400 ezer ember sorát befolyásolja. Az egész várospolitikánk középpontjában az a gondolat áll, hogy Debrecen az ország második legfontosabb városává tegyük, olyan központtá, ami a Tiszántúl fővárosa. Ehhez azt kell elérni, hogy a debreceniek jól érezzék magukat és itt képzeljék el a jövőjüket, itt fektessék be az energiájukat. Mert az elvágyódó ember nem tesz semmit a környezetéért, mert nem érdekli. Azt tartom a legnagyobb eredménynek, hogy megmozdult a város, egyre többen gondolják azt, hogy igen, itt van a jövőnk. 1997-ben például előfordult, hogy megjelent egy vendéglős a városházán, azzal, hogy egy teraszt szeretne építeni az üzlete mellé és a szomszédos közparkot rendbe hozná a saját pénzén. Azt mondták neki, hogy nem. Teljesen hihetetlen. Mi pedig nemhogy engedélyeztük, hanem támogattuk, akciókat szerveztünk, segítettük azokat, akik a környezetüket szerették volna széppé tenni. De egészen meglepő újításokat is bevezettünk. Például a Debrecen tulajdonában lévő vállalatokat egy holdingba szerveztük, és megszüntettük azt a gyakorlatot, hogy ezen vállalatok operatív irányító testületeiben önkormányzati képviselők üljenek. Ma ez általános Magyarországon. Addig évente félmil-

liárd forint támogatást igényeltek ezek a vállalatok a várostól, ma pedig 300 millió forintot befizetnek a kasszájába. Ráadásul ez ma az egyik legnagyobb gazdasági erő a városban. Bevezettünk a közalkalmazottak számára egy háromlépcsős ösztönzőrendszert, ami szintén egyedülálló az országban. Rengeteg mindent lehetne még mondani, de csak egyet említenék. Egy sor ok miatt úgy döntöttünk, átszervezzük a város közlekedését és átépítjük a főteret. Megjegyzem, a tér átalakítását a város a saját költségvetéséből fedezte, tehát nem úgy van, ahogy az ellenzék beállítja, hogy könnyű Debrecennek, mert a kormány teletömi pénzzel.

– **Van családja?**

– Két lányom van, egy majdnem hatéves, és egy majdnem négyéves és egy feleségem.

– **Az apaszereppel hogyan boldogul ennyi munka mellett?**

– Látja, most is interjút adok, ahelyett, hogy a lányaimmal beszélgetnék. De amennyi időt csak tudok, velük töltök, mert nagyon szeretem őket. Szoktam nekik esténként mesélni, érdekes, ha fejből mesélek valamilyen történetet a saját életemből, azt jobban szeretik, mint a mesekönyvből olvasást. A kedvenc történetük az, hogy kamaszkoromban egyszer voltam a tengerparton, és éjjel lementünk a partra megnézni a hullámverést, és kiderült, hogy az ár-ápoly-zónában a homokban elképesztő mennyiségű apró rák meg mindenféle állat bújik elő apálykor. Olyanok voltak, mint a hangyák, alig tudtunk onnan megszabadulni. Ez egy látszólag egyszerű történet, de nagyon szeretik. Este, amikor letezzük a lányokat, a feleségemmel kettesben beszélgetünk, ezek olyan meghitt pillanatok, nagyon szeretem őket. ■